

OVER DE ZUIDERWATERLINIE

Dwars door Zuid-Nederland loopt de Zuiderwaterlinie, de oudste, langste en meest gebruikte waterlinie van Nederland.

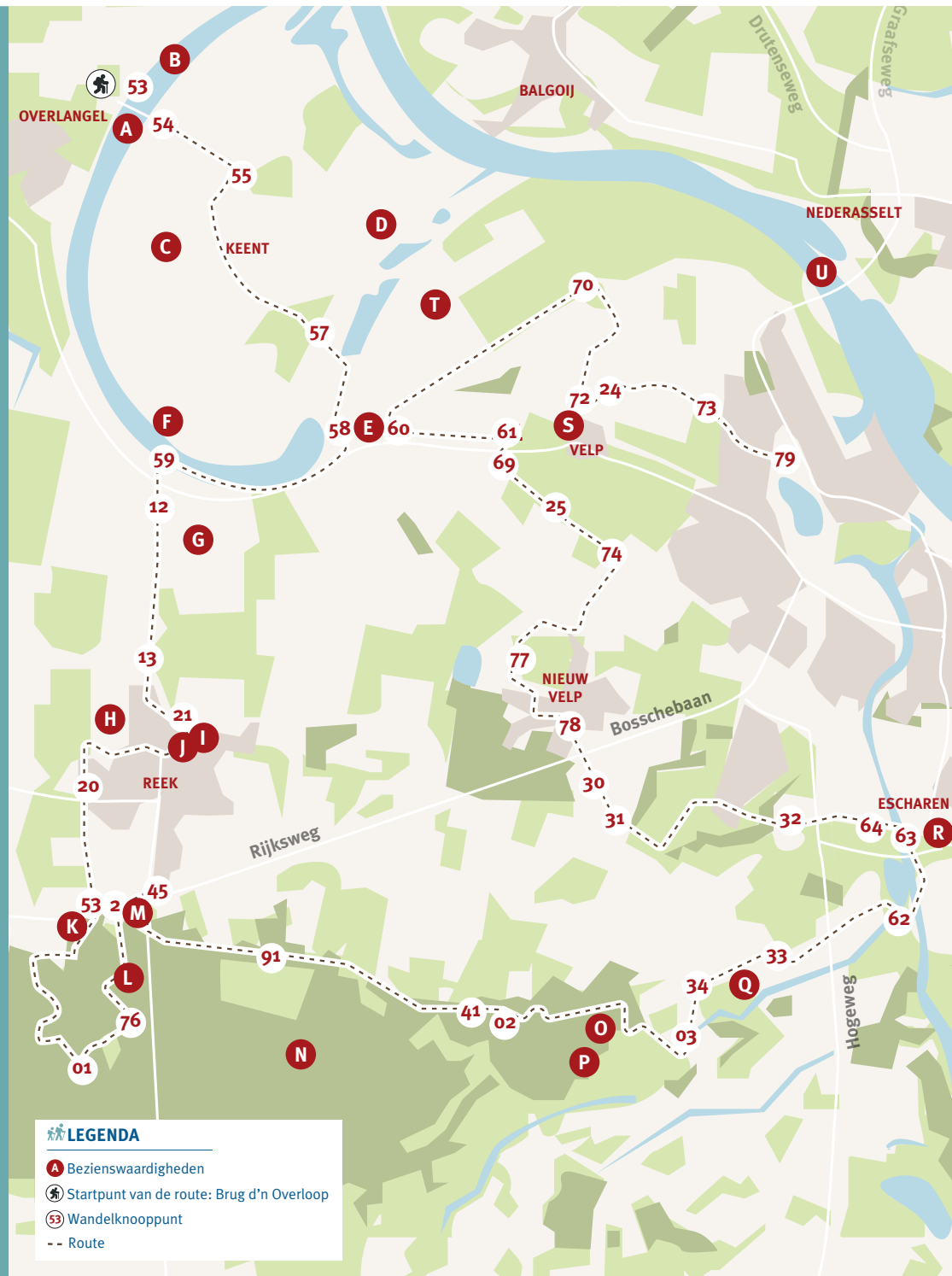
Het is een ingenieus verdedigingssysteem van vestingsteden, forten, schansen, dijken en sluizen. Vele machthebbers zetten hier het land onder water om Holland te beschermen tegen vijandelijke invallen.

De Zuiderwaterlinie verbindt 12 historische vestingsteden en hun ommelanden met elkaar. Van Bergen op Zoom tot Grave vind je zo een parelketting van historische vestingsteden, stoere forten en bijzondere linielandschappen.

Tot snel in de Zuiderwaterlinie!

Maak je mooie foto's tijdens de wandeling? Deel ze met #zuiderwaterlinie op Facebook en Instagram

- ZUIDERWATERLINIE
- ZUIDERWATERLINIE
- ZUIDERWATERLINIE
- ZWLBRABANT
- WWW.ZUIDERWATERLINIE.NL
- ZUIDERWATERLINIE

LEGENDA

- A** Bezienswaardigheden
- Startpunt van de route: Brug d'n Overloop
- Wandelknooppunt
- Route

 28 kilometer

ZUIDERWATERLINIE WANDELROUTE

Buiten de Veste - deel A

Het project 'Buiten de Veste' bevindt zich als bijzondere afsluiter aan het einde van het Zuiderwaterlinie Wandelgebied en omvat een compleet wandelgebied dat alle dorpen rondom de meest belegerde vesting Grave bestrijkt. 'Buiten de Veste' vertelt de verhalen van de plattelandsbevolking, die vaak meedeelde in het leed als er weer een oorlog bij de vesting uitgevochten werd.

Het project kent voor elk deelgebied een lusvormige hoofdroute met vele interessante alternatieve trajectdelen. De QR-codes op deze flyer leiden naar uitgebreidere informatie op de website van de Zuiderwaterlinie.

Deel A: Keent, Reek, Velp en een stukje Escharen
 Deel B: Escharen en Gassel
 Deel C: Nederasselt en Overasselt

Deze QR-code leidt je naar Google Earth, waar naast de hoofdroute van het project 'Buiten de Veste' in de pasteltint van de fel gekleurde hoofdroute, de alternatieve trajecten aangegeven staan. De hoofdroutes lopen over het landelijke wandelknooppuntennetwerk. Tussen de knooppunten zijn gebouwen en andere interessante zaken in het landschap met spelden aangegeven. Per speld geven teksten, afbeeldingen en filmpjes informatie over het betreffende gebouw of de betreffende plek. Blauwe spelden beschrijven de plekken en spelden met een icoon van een boek vertellen de uitgebreidere verhalen.

K

TIPS

Tijdens het wandelen: zoom in op je smartphone op een gebied tussen twee knooppunten, zodat je de informatie beperkt tot wat je ziet tijdens het wandelen.

Ben je iemand die graag vooraf digitaal grasduint door de omgeving voordat je gaat wandelen? Kruip dan achter een laptop/PC en struin het hele gebied van 'Buiten de Veste' digitaal af op Google Earth, zodat je vooraf weet waar voor jou de interessante plekken liggen.

zuiderwaterlinie.nl/buitendeveste/deela

A Brug d'n Overloop

Tijdens de kanalisatie van de Maas in 1938 verhuisde Keent van Gelderland naar Brabant en werd bij hoogwater 70 jaar lang een eiland.

B De Maas

De Maas vormde eeuwenlang een linie bij alle militaire operaties tot en met WO II. De militaire historie van Grave e.o. kent echter geen einde.

C Vliegveld Keent (1928-1945)

In 1933 een luchtvaartshow met 20.000 bezoekers en in 1945 wat laat ontdekt door geallieerden ten behoeve van Market Garden.

D Circumvallatielinie 1602 - Gelderse oever

De vorm van de dijk verraaft haar functie in 1602 tijdens het beleg van Grave onder leiding van Maurits van Oranje-Nassau: verdedigingswal.

E Kleine sluis (oude stroom van De Raam)

Een overblijfsel van de oude stroom van rivier De Raam, die later aangesloten werd op de Hertogswetering.

F Strategisch punt - o.a. schans aan einde Circumvallatielinie 1602

Bij elke oorlog was de kruising van de dijk met De Steeg (ook Velpse en Ralandse Steeg genoemd) een belangrijke verdedigingspost.

G Hertogswetering (tot 1942 het stroomgebied van Beerse Maas)

Bij hoogwater stroomde de Maas over bij de verlaagde dijk tussen Gassel en Beers om overstromingen elders te voorkomen.

H

S

H Wapen van Reek: heldendom Reekse Landstorm 1813-1814

Inwoners van Reek hebben door hun in 1818 verkregen dorpswapen nog altijd een naam hoog te houden: heldhaftig en misschien ook eigenwijs.

I Pastorie

Dagboek van de pastoor 1944 (23 aug - 31 dec). Pastoor van Kemenade heeft in de periode van de bevrijding de ontwikkelingen in Reek nauwgezet bijgehouden in een dagboek.

J Oude pastorie

Hoofdkwartier van de Blokkade van Grave in 1813-1814. Luitenant-kolonel Snoeck was de bevelhebber tijdens de Blokkade van Grave. In zijn dagboek is hij lovend over de dappere Reekenaren.

K De Reekse molen

Het hele Reekse bosgebied, maar met name nabij de Reekse molen, is al eeuwenlang een belangrijke militaire zone.

L Mineursberg

Naast de landweren in de Reekse bossen, heeft de Mineursberg bij gevechten een rol gespeeld. Vanaf 1830 werd dit het "speelterrein" van de mineurs.

M Kleine Elft (afbuiging route Market Garden 19-09-1944)

Het hele gebied vanaf de Belgische grens tot Grave werd als eerste bevrijd vanwege operatie Market Garden. Dagenlang reed de stoet met legervoertuigen langs Reek en Velp richting de Maasbrug in Grave.

N Mineursschool

Napoleon liet zijn mineurs en sappeurs al oefenen op de Reekse heide. Daarna kwamen de Nederlandse mineurs, en daarom vind je er de mineursschool.

O MOB-complex op door de eeuwen heen gebruikte schans

Deze legerplaats uit de koude oorlog ligt op een historische plek achter de duinen. Deze strategische plek werd door Maurits in 1602 al ontdekt.

P Zuidelijk legerkamp beleg 1602 (8000 manschappen)

Bij het beleg van Grave van 1602 bevond zich een van de drie legerkampen op het terrein van het MOB-complex en de aangrenzende camping.

Q Deel van Circumvallatielinie 1602 (wal langs de Busweg)

Deze wal is een nog zichtbaar deel van de wal uit 1602, die het zuidelijke legerkamp in Reek verbond met het legerkamp in Gassel aan de Maas.

R Raambrug

Strategisch punt over inundatierivier De Raam. Rivier de Raam is zelfs in WO II nogmaals gebruikt om het gebied bij Grave ter verdediging onder water te zetten.

S Drie-eenheid (oude hart van waterdorp Velp: Fellepa)

Velp heeft de oudste nog zichtbare historie in de omgeving. Qua aantal eeuwen legt Grave het ruim af ten opzichte van Velp.

T Westelijk legerkamp beleg 1602 (8000 manschappen)

Na meer dan 400 jaar is er op deze plek nooit iets veranderd: zelfs het doodlopende weggetje in deze volstrekt lege polder, kan dateren uit 1602.

U Maasbrug en omgeving

Nabij de Maasbrug van Grave zijn diverse zaken te zien die nog herinneren aan de luchtlandingen en de eindeloze kolonne van Market Garden.

M

U